

Govor Visokog predstavnika, Wolfganga Petritscha, na drugoj konferenciji posvećenoj borbi protiv korupcije u BiH

Dozvolite mi da se prvo zahvalim svima vama za učešće na ovoj konferenciji, koju osobno smatram od izuzetnog značaja u našim stalnim naporima da ojačamo državne strukture i demokraciju u Bosni i Hercegovini. Pozdravljam vas u ime OHR-a, a posebno u ime Odjela za borbu protiv korupcije pri OHR-u koji je organizator današnje konferencije.

Posebno mi je zadovoljstvo što vidim da je prisutno tako mnogo viših dužnosnika. Ovdje su predstavnici Predsjedništva BiH, Vijeća ministara, parlamenata i entitetskih ministarstava. Prisutni su i neki suci, tužitelji, predstavnici ministarstva unutrašnjih poslova kao i predstavnici nevladinih organizacija, međunarodne zajednice i medija.

Skupu će se obratiti ministrica za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose, Azra Hadžiahmetović, kao i premijer Republike Srpske, Mladen Ivanić.

Vjerujem da učešće tako velikog broja viših dužnosnika iz tako mnogo različitih organa vlasti i nevladinih organizacija ukazuje na to da su svi shvatili da korupcija nije jednostavno izdvojena pojava u privredi i društvu Bosne i Hercegovine.

To je mnogo ozbiljniji problem. Korupcija je simptom bolesti koja nije neuobičajena ni u drugim zemljama regiona. Mislim da ćemo je najbolje opisati ako kažemo da je ona rezultat nezdravog međusobnog utjecaja između još nestabilnih država sa veoma kratkom tradicijom demokracije i krhkog građanskog

društva oslabljenog komunističkim i nacionalističkim režimima iz prošlosti. Ali ovaj simptom pogoršava samu bolest – začarani krug koji takvi uticaji stalno ojačavaju. To znači da ćemo se morati uhvatiti u koštac sa sva tri izazova istovremeno – legitimitet i efikasnost države, uspostavljanje dinamičnog građanskog društva i borba protiv svih vidova korupcije.

Dozvolite mi da pojasnim jednu stvar – korupcija nije jedinstvena pojava u BiH. Ali znamo da ona umanjuje šansu zemlje da postane održiva i normalna. Korupcija usporava razvoj gospodarstva i propisno funkcioniranje pravosuđa. Korupcija povećava nezaposlenost i neefikasnost rada službi za građane. Korupcija obeshrabruje strane ulagače. A svi znamo da Bosna i Hercegovina ne može sebi priuštiti tako nešto.

Razmišljanja o drastičnom utjecaju korupcije na zemlju i njeno stanovništvo, izaziva osjećaj ljutnje koji je razumljiv, ali sam po sebi nije dovoljan. Građani zaista trebaju biti ljuti, kao i oni koji rade u organima vlasti, sudovima i državnoj upravi, policijskim snagama koji pokušavaju pošteno obavljati svoj posao, koji pokušavaju služiti građanima na djelotvoran način i sa integritetom.

Došlo je vrijeme da se lopovima onemogući bilo kakav dodir sa financijama. Moramo uraditi sve što je u našoj moći kako bismo osigurali da se to uradi i to što je prije moguće.

Ljutnja je korisna samo ako se usmjeri tako da se poduzmu praktični koraci. Ogorčenost se mora usmjeriti na rješavanje problema.

Prva konferencija o borbi protiv korupcije i transparentnosti, koja je održana u ovom istom prostoru u veljaci 2000. godine, je završena zajedničkim zahtjevom za djelovanjem.

Uputili smo poziv državi Bosni i Hercegovini da odmah potpiše Krivično pravnu i Građansko pravnu konvenciju o korupciji i da se pridruži Grupi država u borbi protiv korupcije (GRECO) tako

da može koristiti mehanizme kontrole te organizacije;

- Zatražili smo da se usklade naponi u borbi protiv korupcije i da se poboljša transparentnost na svim nivoima vlasti;
- također smo pozvali na provedbu zakona koja iziskuje transparentnost organa vlasti i sistem javnog podnošenja izvještaja o aktivnostima organa vlasti: i
- zatražili smo od dužnosnika na svim razinama vlasti da poduzmu konkretne korake i pokažu političku volju u borbi protiv korupcije, kao i da pomognu u postizanju transparentnosti i odgovornosti. Pozvali smo i ohrabрили nevladine organizacije i građane da postanu aktivni partneri u ovom procesu.

Dakle, Bosna i Hercegovina je u ožujku 2000. godine zaista potpisala Građansko pravnu i krivično pravnu konvenciju, neposredno poslije prve konferencije posvećene borbi protiv korupcije, iako ju je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ratificirala tek u siječnju ove godine. BiH je također postala članom GRECO-a, ali tek treba optimalno iskoristiti mehanizme kontrole koji su joj stavljeni na raspolaganje stupanjem u članstvo te skupine.

Uspješnost u borbi protiv korupcije nije jednaka na svim poljima. Ona zavisi od jednog većeg problema. Na razini države i u oba entiteta, u različitoj mjeri još uvijek preovladava političko mišljenje da je bolje uskratiti građanima neku uslugu nego im je osigurati putem saradnje sa drugim entitetom. Međutim, u saradnji sa organima u oba entiteta, međunarodna zajednica vrši pritisak kako bi se spriječilo jačanje sklonosti za korupciju u Bosni i Hercegovini kao direktna posljedica složene i decentralizirane državne uprave. Napredak koji je postignut u racionaliziranju struktura entiteta će sigurno doprinijeti i u ovom pogledu. Formiranje jedinstvenog ekonomskog prostora, naprimjer, je veoma zdrava ideja, ali ona istovremeno stvara potrebu za usklađivanjem poreskih sistema, što bi moglo eliminirati mogućnosti za

korupciju. Iscjepkani sistem izrade i provedbe komercijalnog i krivičnog zakona isto tako pruža priliku za korupciju. Građani nemaju koristi od bespotrebnih upravnih i pravnih podjela – koristi od toga imaju kriminalci i korumpirani dužnosnici.

U vezi sa jačanjem transparentnosti organa vlasti je došlo do napretka. U veljaci 2001. godine sam imenovao specijalnog revizora da provede reviziju proračuna Federacije. Sličnu reviziju proračuna Republike Srpske je proveo revizorski tim OESS-a pod nadzorom Glavne institucije za reviziju RS. Obje revizije su provedene u roku od tri mjeseca. Izvještaji su otkrili da su organi vlasti Bosne i Hercegovine ne samo poslovali sa gubitkom, već predstavljaju izvor korupcije. Zaključak je da su postojeći sistemi interne kontrole neadekvatni za zaštitu državne imovine od gubitaka nastalih zbog prijevare i nesposobnosti.

U Republici Srpskoj revizija je otkrila neke temeljne nedostatke u sistemu javnog računovodstva, uključujući 31 pojedinačni slučaj ozbiljne korupcije. Kao rezultat toga su već podnesene prijave Osnovnom tužiteljstvu u Banja Luci, a pripremaju se i nove prijave koje će biti podnesene u bliskoj budućnosti.

Revizijom u Federaciji je otkriveno 74 slučajeva ozbiljne korupcije koja su počinjena 2000. godine. Tužiteljstvo, Financijska policija i Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije su blisko surađivali kako bi osigurali uspješne istrage i krivično gonjenje otkrivenih slučajeva korupcije.

Reforma Financijske policije Federacije, koja je trenutno u toku, a vode je entitetske vlade u suradnji sa OHR-om, je podigla razinu uspješnosti odgovarajućih istražnih organa u otkrivanju slučajeva korupcije, uključujući i one koji nisu otkriveni revizijom.

Na razini države, Vijeće ministara je izradilo Plan aktivnosti u borbi protiv korupcije za Bosnu i Hercegovinu koji je

javnosti u ožujku ove godine predstavila ministrica Hadžiahmetović. OHR podržava ovaj plan, koji je zasnovan na preporukama koje su date u Dijagnostičkoj studiji o uzrocima korupcije u Bosni i Hercegovini koji je izradila Svjetska banka u saradnji sa Vijećem ministara. OHR preporučuje uspostavljanje jakih mehanizama za implementaciju tog Plana kako bi se osiguralo njegovo uspješno provođenje. Vjerujem da će se ministrica Hadžiahmetović možda nešto detaljnije osvrnuti na plan u toku svog današnjeg izlaganja.

Reforma sudstva, koju sam pokrenuo početkom 2001. godine uspostavljanjem Nezavisne sudacke komisije, je prije svega od suštinskog značaja za provedbu vladavine prava, te odlučujuća za cjelokupnu borbu protiv korupcije. Svrha reforme sudstva je da osigura nastavak borbe protiv kriminala i korupcije. Efikasna reforma je održiva samo uz institucije koje dobro funkcioniraju. Cilj reforme krivičnih zakona koja se odvija paralelno je da se osiguraju adekvatni instrumenti za provođenje istražnih radnji. Nije tajna da ja planiram uspostaviti organe koji će služiti kao sredstvo za ubrzanu reformu sudstva. To će omogućiti energičniju provjeru sudaca i tužitelja i sveobuhvatno restrukturiranje pravosudnog sustava što će ga učiniti učinkovitijim.

Ipak i najvećim naporima ćemo postići slabe rezultate ukoliko nemaju odjeka u široj javnosti. Proces reforme javne uprave Bosne i Hercegovine ne da se mora poticati samo dobrim namjerama međunarodnih predstavnika i šačicom principijelnih sudaca, političara i policajaca, već i onim što se nakad sasvim ispravno nazivalo "opravdano ogorčenje naroda".

Šta je rezultat našeg konačnog zahtjeva od prije dvije godine, koji smo postavili pojedincima na svim nivoima vlasti da preuzmu inicijativu u brobi protiv korupcije, a nevladinim organizacijama i građanima da se priključe toj borbi?

Pa, mislim da ovdje moramo zastati i osvrnuti se u dalju prošlost. Kao što znate, tokom gotovo trogodišnjeg djelovanja

u svojstvu Visokog predstavnika, centralna okosnica moje strategije je bila da osiguram da građani Bosne i Hercegovine i njihovi lideri na sustavan način ponovo preuzmu odgovornost za politički proces. Postigli smo značajan napredak. Dva dobro poznata događaja na političkom nivou su donošenje Izbornog zakona u kolovozu 2001. godine i potpisivanje Sporazuma Mrakovica-Sarajevo u ožujku ove godine. Trebalo je uložiti ogromne napore da bi se stvorili politički uvjeti u kojima biiskusni političari bili spremni ponovo preuzeti odgovornost za budućnost svoje zemlje. To je korak za koji se mnogi građani još ne osjećaju spremnim. Kao i u drugim zemljama u tranziciji, jedna od najpogubnijih ostavština starog režima u Bosni i Hercegovini je komformizam koji još uvijek preovladava u javnom životu. Ipak, vjerujem da obični građani počinju shvatati da i oni mogu podići svoj glas. Cinizam nastaje iz bespomoćnosti. Pod starim režimom ljudi su bili nemoćni da promijene svoju situaciju. To više nije slučaj. U svjetlu listopadskih izbora, to mi daje nadu.

Moramo učiniti sve što je u našoj moći da iskorijenimo korupciju. Moramo izraditi zakone i provesti ih; moramo podržati poštene suce i političare i državne namještenike, kao i policajce. To će samo po sebi ojačati državu Bosnu i Hercegovinu i njen legitimitet. Vjerujem da će ova nastojanja imati sve veću podršku građana ove zemlje i upravo ta aktivnost običnih građana predstavlja suštinu dinamičnog građanskog društva koje se može boriti protiv zlorabe vlasti koja se zove korupcija.

Hvala vam